

**CONGRESUL ANUAL AL ASOCIAȚIEI “HENRI CAPITANT”
A PRIETENILOR CULTURII JURIDICE FRANCEZE:**

**JOURNÉES LOUISIANAISES – “DROIT DE LA SANTÉ: ASPECTS
NOUVEAUX”, Lausanne și Neuchatel, 7-12 Iunie 2009**

Asociația Capitant a reunit la cea de-a șaiszeci și șasea ediție a congresului său anual un număr de o sută treizeci de participanți din douăzeci și trei de țări. Președintele Michel Grimaldi a dechis lucrările trecând în revistă modul în care Asociația s-a implicat în actualitate în ultimii ani. Fondată în anul 1935 ca apărătoare a dreptului francez, a devenit după decesul fondatorului ei una de promovare a culturii franceze și francofone, pentru ca din 2002 să-și asume un rol mai larg: cel de valorificare a culturii juridice romaniste (continental europene) în general. În Franța, Asociația s-a implicat în proiectul profesorului Pierre Catala care a dus la reforma dreptului obligațiilor și a emis proiectul de reformă a părții din cod referitoare la bunuri. În plan internațional, și-a asumat începând din 2004 acțiunii de contraargumentare la rapoartele *Doing business* și a reacționat cu un răspuns alternativ la „Draft of common frame of reference” redactat de comisia condusă de dl. profesor von Bar.

Tema aleasă a fost, așa cum remarca organizatorul, dl. Pierre Wessner, „o temă care nu are preț dar are un cost”. Dezbaterile au fost divizate pe patru rapoarte generale: statutul juridic al corpului uman; accesul la îngrijiri și la medicamente; sănătatea și proprietatea intelectuală; persoana aflată în stadiu terminal.

Dl. Jaap Gerhard Sijmons (Utrecht), raportor general pentru primul subiect, a sintetizat evoluția statutului juridic al corpului uman, vorbind despre tendința de contractualizare a acestuia. În provincia Québec, subiectul respectiv a ajuns să fie tratat în domeniul dreptului obligațiilor. Dreptul italian privește în mod tradițional pe om ca reprezentant al umanității, astfel că nu-l consideră proprietar al corpului său. În anii optzeci au apărut însă și alte opinii, dezvoltându-se diverse modele identitare (considerarea corpului uman ca ființă, ca entitate, mișcarea feministă, cea pentru drepturile homosexualilor etc). Acestea au fost asociate ideii respectării vieții private, de unde s-a tras concluzia că există un drept de proprietate asupra unor părți a corpului, nu asupra corpului integral – modelul predominant acum.

Chestionarul terț, având-o ca raportoare pe d-na. Andrée Puttemans (Bruxelles), a atins sensibilele probleme de proprietatea intelectuală în domeniul industriei farmaceutice. S-au dezbătut astfel contrafacerile flagrante din țări în ascensiune economică, precum India și China. Ca o observație generală: pentru a se putea dezvolta, în toate țările de acest gen s-a început prin practicarea contrafacerii, a imitării; numai pe această bază s-a putut apoi ajunge la inovare. Exemplul Indiei este unul relevant, industria farmaceutică ajungând acum la un stadiu de dezvoltare foarte avansat și complex. Contrafacerea este oricum facilitată și de faptul că o serie întregă de medicamente nu sunt protejate juridic. Ca urmare, un alt aspect concret luat în discuție a vizat brevetele: trecându-se peste dificultățile inițiale de considerare a

invențiilor farmaceutice ca brevetabile, s-a ajuns în stadiul în care se consideră că brevetul nu acreditează invenția, ci interzice atingerea acesteia în teritoriul ocrotit. Două tipuri sunt practicate în domeniu: brevetul de producție, ce protejează produsul farmaceutic și tot ce îl înconjoară, respectiv brevetul de procedeu, ce se referă la etapa tehnică de fabricare a unui produs.

Cea mai disputată temă a fost ultima, unde îngrijirile persoanelor ajunse în stadiu terminal s-au centrat pe eutanasiu. Raportul general întocmit de către dl. Olivier Guillod, directorul Institutul de dreptul sănătății din cadrul Universității Neuchatel, a pornit de la fixarea interesului temei: testarea limitelor principiilor și concepțiilor noastre juridice; în final, soluția dată problemei reliefează ierarhia valorilor pe care s-a construit dreptul unei țări. Dilema fundamentală se centrează pe decizia între apărarea vieții și dreptul la autodeterminare. Factori precum progresele medicale, atotputernicia pacientului, erodarea dogmelor culturale și religioase, juridificarea practicii medicale, ocultarea morții în societatea europeană occidentală și exaltarea autodeterminării au condus la schimbări importante în perspectiva asupra problemei discutate aici.

S-au analizat mai întâi chestiunile generale privind mecanismele juridice de luare a deciziilor în atare situații: cine ia hotărârea capitală? care sunt mecanismele de reprezentare legală? se folosește mecanismul directivelor anticipate? sau/și cel al desemnării unui reprezentant privat ori al unei persoane de încredere a celui aflat în stadiu terminal? S-a pus apoi în discuția raportorilor naționali existența sau nu în fiecare țară a unei reglementări a eutanasiu. În caz de răspuns afirmativ, s-a analizat tipul acesteia: pasivă (refuzul îngrijirilor) sau activă? activă directă sau indirectă (sedare terminală)? este reglementată asistența la sinucidere? Pornind de la fundamentările teoretice privind statutul juridic al corpului uman, mai mulți raportori au arătat cum rezistența inițială opusă de către medicii invocând jurământul hipocratic s-a dislocat treptat, pe măsură ce organizații de protecție a drepturilor omului au invocat ideea dreptului la o moarte demnă. Toate legislațiile raportate recunosc posibilitatea pacientului de a renunța la tratament, în timp ce mecanismele de decizie pentru persoanele incapabile de a o lua diferă: reprezentant legal numit, medic, familie sau rude, reprezentant privat desemnat în prealabil, directive anticipate (ce pot fi obligatorii sau indicative). Raportorul canadian a arătat că în Québec directivele anticipate se aplică doar dacă este posibil. Or, ca și în SUA, s-a observat în practică cum situația de la data redactării directivelor este în majoritatea cazurilor foarte diferită de cea de la internare; în plus, oamenii se mai și răzgândesc ...

Dezbaterile au evidențiat în mod repetat actualitatea discuției, pe fondul unor exemple precum turismul eutanasic practicat în direcția Olandei sau al eutanasiilor transmise (uneori în direct) la televiziunea americană, respectiv britanică. Întrebarea finală a chestionarului s-a referit la problemele de politică juridică: este necesară o reglementare legală sau este suficient să ne mulțumim cu norme deontologice, etice ori profesionale? este necesară o minimă armonizare legislativă pentru a evita fenomenele

de turism eutanasic? asistarea decesului trebuie încredințată profesioniștilor din domeniul sanitar? în fine, conduc constrângerile de ordin economic la încurajarea eutanasiei persoanelor aflate în situații speciale de vulnerabilitate?

România a participat cu răspunsuri la primul chestionar (raportor – dl. Paul Vasilescu), la cel de-al doilea (d-ra. Juanita Goicovici) și la al patrulea (dl. Mircea Bob). Toate chestionarele și rapoartele naționale sunt disponibile pe situl Asociației (<http://henricapitant.org/node/139>); împreună cu cele patru rapoarte generale și cu raportul de sinteză al d-lui. Jean-Louis Baudoin (Québec) vor fi publicate în volumul de *Travaux* al congresului.

Deși desfășurat în partea francofonă a Elveției, o mențiune specială trebuie făcută pentru organizarea precisă și metodic germană a președintelui grupului elvețian, dl. Pierre Wessner, ajutat de către asistentele domniei sale și de colegii de la Universitățile din Lausanne și Neuchatel.

Secretarul general al grupului român al Asociației a fost prezent efectiv la lucrări, mai ales că anul viitor țara noastră va găzdui reuniunea. Tema fixată a fost cea a „Dreptului succesoral” și a fost divizată în patru rapoarte generale: „Succesiuni și familie” (raportor general dl. Paul Vasilescu), „Succesiuni și contract” (dl. Alain Levasseur, profesor la Louisiana State University), „Succesiuni și întreprindere” (dl. Ercument Erdem, profesor la Universitatea Galatasaray din Istanbul) și „Succesiunile internaționale” (d-na. Marie Goré, profesor la Universitatea Paris II). Raportul de sinteză va fi întocmit și prezentat de către dl. Michel Grimaldi, președinte al Asociației și cel mai reputat specialist francez în domeniu la ora actuală. Congresul va începe în zilele de 24 și 25 mai 2010 la București și va continua în 27 și 28 mai la Cluj-Napoca. Mai multe informații se găsesc pe situl www.capitant.ro sau pot fi obținute la adresa de email capitantro@gmail.com.

Reuniunile anuale următoare vor fi găzduite în Vietnam (2011) pe tema „Profesiilor juridice”, Chile (2012), Spania (2013), Polonia (2014) și Olanda (2015).

Mircea-Dan BOB